

DOLENSKI LIST

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA NOVO MESTO

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsako sredo — Posamezna številka 10 din — LETNA NAROCNINA 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma 3 amer. dolarje — TEK. RACUN pri Komunalni banki v Novem mestu št. 60-KB-16-Z-24

Stev. 15 (421)

LETO IX.

NOVO MESTO, 16. APRILA 1958

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNISTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov ne vračamo — TISKA Časopisno podjetje »Slovenski poročevalec« v Ljubljani

PRED SEDMIM KONGRESOM ZVEZE KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE V LJUBLJANI

PROGRAM ZKJ

TEMELJ BODOČE AKTIVNOSTI IN BORBE ZA SOCIALIZEM

Uredništvo Dolenjskega lista je v imenu devetih slovenskih pokrajinskih časnikov zaprosilo tovariša Aleksandra Rankovića-Marka, člana Izvršnega komiteja Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, da bi za bralce naših lokalnih listov odgovoril na tri vprašanja, povezana s Sedmim kongresom ZKJ, ki se bo začel v torek 22. aprila v Ljubljani. Tovariš Ranković je naši prošnji ljubeznivo ustregel in na vprašanja takole odgovoril:

Pred nami je Sedmi kongres ZKJ, od katerega si veliko obetamo. Prosim Vas, ali bi hoteli za naše bralce odgovoriti na vprašanje, katere od nalog političnega dela in dejanske ideološke borbe, ki jih je bil pred jugoslovanske komuniste postavil Sesti kongres, so bile v preteklih letih najbolje uresničene?

Odgovor na to vprašanje bo lažji, če najprej omenimo, katere glavne politične in idejne naloge je bil Sesti kongres postavil kot temelj bodočega dela ZKJ.

Sesti kongres, ko je določal pot, po kateri moramo iti v nadaljnji socialistični izgradnji, je posebno poudaril dva temeljna činitelja: nadaljnje razvijanje materialne osnove socializma in nadaljnje izpolnjevanje in razvijanje demokratičnega mehanizma samoupravljanja delavskega razreda in delovnih ljudi sploh. Izvajanje teh nalog je povečalo borbo proti ostanom birokratizma in dogmatizma na eni strani, in borbo proti sovražnim elementom, malomeščanskemu anarhizmu, lokalizmu itd. na drugi strani. Razumljivo, da so iz tega izhajale osnovne idejno-politične naloge ZKJ.

Skoki to moramo gledati in vrednotiti uspehe, ostvarjene po Kongresu, pri čemer je pa treba posebej poudariti in upoštevati nekatera vprašanja.

Zveza komunistov kot celota se je izredno učvrstila in idejno-politično okreplila. V tem, ko je Zveza odkrivala pota za razvoj socialističnih družbenih odnosov, se je tudi sama nepretrgoma razvijala. Glede tega je bil torej v razdobju med obema kongresoma dosežen velikanski napredek. To poudarjam na prvem mestu za-

to, ker je to dejstvo za naš celoviti uspešen boj proti raznim lotni razvoj odločilnega pomena — protimarksističnim teorijam in

Aleksander Ranković-Marko, podpredsednik zveznega izvršnega sveta in član izvrš. komiteja CK Zveze komunistov Jugoslavije

Množično praznovanje 1. maja

Počastitev 1. maja naj bi bila res množično praznovanje vseh delovnih ljudi naše domovine. Sodeč po pripravah, bo letošnje praznovanje res tako. O pripravah na praznovanje je prejšnji teden razpravljala posebna štapa pri okrajnem odboru SZDL, ki ga sestavljajo predstavniki političnih organizacij, ustanov in društev.

Po prvih podatkih bodo letos praznovanja 1. maja na vseh solah, kjer bo mogoče ločeno za mladino in odrasle. Šolska mladina od 27. aprila do konca prazno-

vanja 1. maja ne bo imela počitnic, zato bodo lahko zlasti srednješolski pomagali doma pri organizaciji praznovanja. V večih krajih bodo imeli ob praznovanju 1. maja razna športna tekmovanja. Iz Šmarjete so sporočili, da bodo za 1. maj pripravili razstavo knjig.

Okrajni štab za praznovanje 1. maja priporoča, da v vseh občinah in večjih krajih osnujejo podobne odbore za organizacijo praznovanja 1. maja. V njih naj sodelujejo predstavniki vseh organizacij in društev ter tudi

predstavniki organov družbenega upravljanja. Ker je čas do tega največjega praznika delovnih ljudi kratek, naj odbori pohite s pripravami.

Občni zbor Dolenjske gasilske zveze

V nedeljo, 13. aprila, je bila v Novem mestu redna letna skupščina Dolenjske gasilske zveze. Mimo delegatov občinskih gasilskih zvez so ji prisostvovali tudi predstavniki republiške gasilske zveze, okrajnega odbora SZDL, Tajništva za notranje zadeve in drugi. Več bomo poročali o delu naših prostovoljnih gasilcev v prihodnji številki.

Nov izvršni svet LRS

Po končanem zasedanju ljudske skupščine se je pretekli teden sestel izvršni svet, ki je zdaj sestavljen takole:

Predsednik Boris Kraigher, podpredsednik Viktor Avbelj, sekretar Peter Zorko ter člani: Julij Beltram, Tone Bole, Tone Fajfar, Milko Goršič — predsed. sveta za znanost, Jože Ingolič, Boris Kocjančič — predsednik sveta za kulturo in prosveto, Miran Košmelj — sekretar za blagovni promet, inž. Viktor Kočnik — sekretar za industrijo, gradbeništvo in obrt, Ada Krivic — predsednica sveta za socialno varstvo, Vlado Majhen — predsednik sveta za šolstvo, Matija Maležič — državni sekretar za finance, Miha Ribičič — državni sekretar za notranje zadeve, Janko Rudolf — sekretar za delo, Niko Šilih — predsednik sveta za zdravstvo, Vida Tomšič in Janez Vipotnik.

VREME

ZA CAS OD 18. DO 27. APRILA

Okrog 21. in 27. aprila obline padavine, deloma z nevihtami, bkrati ohladitev in sneg skoraj do nižin. Slučajno izboljšanje in topleje, vendar še v splošnem nestabilno in pogoste krajevne plohe, deloma nevihtnega značaja. V.M.

Predsednik Tito graditeljem avto ceste

Predsednik republike Josip Broz Tito je postal graditeljem avto ceste 9. aprila naslednjo besedov:

»Dragi tovariši! Priznava se zahvaljujem za tople besede graditeljev avto ceste »Bratstva in enotnosti« Ljubljana—Zagreb ob svečani otvoritvi in želim tudi tokrat izraziti veselje in ponos, da imamo mlado generacijo, ki tako nesebično vlogo svoje umske in fizične sile za napredek in razcvet naše socialistične domovine, za lepše življenje vseh naših narodov. Prepričan sem, da boste tudi na tej mladinski akciji pri izpolnjevanju svoje naloge v polni meri razvili ustvarjalne sposobnosti mladih graditeljev, pri čemer vam želim mnogo uspeha.

OB IZIDU KNJIGE: »PISMA NA SMRT OBSOJENIH«

Labodji spev padlih junakov

V veliki borbi za narodno in socialno osvoboditev v letih 1941—1945 pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije se je neprestano množično porajalo legendarno junastvo. O tem neposredno pričajo sami borci z svobodo, ki so padli v roke fašističnim okupatorjem in domačim izdajalcem, bili obsojeni na smrt in so nekaj dni, ur ali celo minut pred smrtjo uspeli napisati poslovilna pisma.

Pisma na smrt obsojenih na zunanji presenečajo in pretresajo zaradi mirne in neizpremenjene pisave. V njej ni nikakega trepetja, ampak stoisčna zbranost. Roke talcev so bile pred oči odhodom na morišče mirne, čeprav jim je srce pokalo, ker so morali zdravi in nedolžni za vedno zapuščati svoje najdražje. Ljubili pa niso le svojih domačih, temveč so bili prežeti s še večjo ljubeznijo do rodne grude in trpečega naroda.

V vsem so bili predani svojemu ljudstvu in njegovi borbi za svobodo. Njihova zavest, da osvobodilna borba neizprosno zahteva tudi veliko žrtev, je bila močnejša kot osebna bolečina. Ta jasna zavest jim je prinašala notranje ravnotežje in mir. Čeprav bi se zdelo, da so sami lastrebni tolažilne besede, niso tožili, ampak so tolažili druge. Svojce so pozivali, naj bodo prav tako krepki in hrabri kot oni, naj nadaljujejo delo za osvobodilno borbo, naj jih maščujejo. Ko so mirno in pogumno stopali pred fašistične puške, so bili celo srečni, da umirajo za domovino. Veseli so bili, da za svobodo in za lepšo prihodnost svojega naroda lahko darujejo največ, kar imajo — svoja življenja! Na smrt čakajoči, ki so v mračnih ječah pretehtali in ocenili svoje življenje, so v svojih predsmrtnih pismih

izlili svoje iskrene življenjske izpovedi. Napisali so globoke misli o življenju, domovini, osvobodilni borbi in o vrednosti svobode. Zato so ta pisma verna podoba razpoloženja in mišljenja piscev, odsev njihove človeške plemenitosti in veličine.

Poslovilna pisma talcev so nastala v edinstvenem razdobju naše zgodovine. Ker so pristen izraz tega časa, so tudi sama edinstvena in veličastna. Kljub morebitnim okornim besedam in preprostostim stavkom so čudovita kot pesmi. Kaj takega, da množica najrazličnejših ljudi tako enotno izpoveduje vzvišeno čustva in misli, da samo življenjske spregovori čel poezija, se zgodi le v izrednih vzponih ljudskih sil.

Iz pisma na smrt obsojenih bodo blesteli liki padlih junakov. Njihovi labodji spevi bodo premagali čas kot mogočen in trajen spomenik, kot neuničljiv spomenik piscev in njihovim tovarišem — vsem borcem in talcem, padlim v narodnosvobodilni vojni in ljudski revoluciji na odov Jugoslavije. Ta pisma so hkrati oporoka sedanjim in bodočim rodovom. Nam in njim bodo ostala živ zdel brezmejne ljubezni do domovine, zvestobe ljudstvu, nesebičnosti, požrtvovalnosti, hrabrosti in človečnosti.

Franček Saje

izdelal: 700 lahkih dostavnih avtomobilov ter 2.500 kompresorjev. Dnevno bodo izdelali dve karoseriji. V BELTU v Črnomlju predvidevajo letos 700 ton odličnih sive litine in 200 ton kovinskih utenzilij. Podjetje za izdelavo živalnih strojev na Mirni bo dalo na trg 5000 gospodinskih živalnih strojev in 600 industrijskih. Obrata Telekomunikacij v Sentjerneju in Semčju bosta dala za 43 odstotkov več izdelkov kot lani.

Krka — tovarna zdravi — bo letos proizvedla za 30 odstotkov več zdravil. Opekarne Zalog, Prečna in Prelesje bodo dale za 9 odstotkov več opeke. Proizvodnja NOVOLESA se bo dvignila za 20 odstotkov s tem, da bodo pričeli izdelovati nove izdelke. Količinska proizvodnja tekstilne tovarne Novoteks se bo dvignila za 50 odstotkov, ker bo v drugi polovici leta stekel novi obrat predilnice v Metliki. Podjetje bo usmerjalo proizvodnjo zlasti na kakovostne in iskane kamgane.

Včeraj popoldne je bila na Zaloški cesti v Ljubljani pomembna slovesnost: žrtvam velike železničarske stavke iz leta 1920 in padlim borec-železničarjem, ki so dali v NOB življenja za svobodo, so odkrili lep spomenik. Poznim rodovom bo pričel o borbenosti delavskega razreda na naših tleh. Revolucionarnost železničarjev in njihova vera v zmago delavskega razreda sta sestavni del borbe narodov Jugoslavije za srečno bodočnost naših delovnih ljudi. Zato je 15. april praznik železničarjev, tovarišev, ki skrbijo za promet, to pomembno veje našega gospodarstva. Ob letošnjem Dnevnu železničarjev pošljimo vsem delavcem in upoštevancem naših železniških podjetij tople čestitke in pozdrave!

OB SPREJEMU OKRAJNEGA DRUŽBENEGA NAČRTA IN PRORACUNA ZA LETO 1958

Največji vzpon po osvoboditvi

Dosedanji razvoj in vložena sredstva občin, okraja, republike in zveze nam omogočajo hitrejši gospodarski napredek — Po družbenem načrtu, ki ga je OLO Novo mesto v soboto sprejel, se bo letos dvignil družbeni proizvod v okraju za 23 odstotkov, narodni dohodek pa kar za 26 odstotkov — V industriji se bo povečala vrednost celotne družbene proizvodnje za 46 odstotkov, v gradbeništvu za 55 odstotkov, v komunalni dejavnosti za 37 odstotkov, v obrti za 18 odstotkov, v kmetijstvu za 12 odstotkov itd. — Lani smo v okraju investirali milijardo in 448 milijonov dinarjev, od tega 47 odstotkov v industrijo — Vse sile moramo vložiti, da bo leto 1958 prelomnica tudi v kmetijstvu Dolenjske — Industrija naj pomaga graditi nova podjetja v gospodarsko nerazvitih občinah — S skupnimi močmi bomo družbeni plan za 1958 lahko v celoti uresničili

Družbeni načrt okraja, ki je s sprejemom na seji obeh zborov OLO 12. aprila postal zakon za vse prebivalce okraja, nakazuje odločno in dokaj naglo pot naprej v razvoju gospodarstva in s tem dvigovanja blaginje ljudi. Ta napredek je možen na osnovi dosedanjih uspehov v razvoju gospodarstva, znatnih investicij, ki smo jih zadnja leta vložili za krepitev gospodarstva in na predpostavki nadaljnega dvigovanja storilnosti. Družbeni načrt, sloneč na navedenih pokazateljih, nakazuje enakomernejši razvoj gospodarstva in posebej poudarja hitrejši dvig narodnega dohodka.

Pri zaposlitvi okoli 26 odstotkov nove delovne sile v industriji je predvideno v okraju povečanje proizvodnje za 46 odstotkov. To bo doseženo z novimi obrati (na primer predilnica v Metliki in drugi), s proizvodnjo novih vrst blaga, z rednejšo

dobavo surovin in pogonske moči. Največji napredek bo dosegla kovinska industrija, ki bo povečala proizvodnjo za 104 odstotke, dalje tekstilna s povečanjem za 49 odstotkov, živilska za 32 odstotkov, kemična 31 odstot-

kov, ostale pa od 1 do 25 odstotkov. Pri tem družbeni načrt zlasti navaja nove proizvode, ki jih bodo proizvajali na novo ali pa v znatno večjih količinah kot dosedaj. Tako bo podjetje ELEKTRO Novo mesto letos dobavilo potrošnikom za 6,30 odst. več elektrike kot lani in napravilo za skoraj 7 odstotkov več instalacij. V rudniku rjavega premoga v Kanžarici bodo nakopali za 15,5 odstotkov več premoga. Keramika Novo mesto bo dala mimo 350 ton pečnic in 100 ton ognjavarne gline še 80.000 kosov azbestno cementnih ploščic — novi proizvod tega podjetja.

V MOTOMONTAZI bodo letos

izdelali 700 lahkih dostavnih avtomobilov ter 2.500 kompresorjev. Dnevno bodo izdelali dve karoseriji. V BELTU v Črnomlju predvidevajo letos 700 ton odličnih sive litine in 200 ton kovinskih utenzilij. Podjetje za izdelavo živalnih strojev na Mirni bo dalo na trg 5000 gospodinskih živalnih strojev in 600 industrijskih. Obrata Telekomunikacij v Sentjerneju in Semčju bosta dala za 43 odstotkov več izdelkov kot lani.

Krka — tovarna zdravi — bo letos proizvedla za 30 odstotkov več zdravil. Opekarne Zalog, Prečna in Prelesje bodo dale za 9 odstotkov več opeke. Proizvodnja NOVOLESA se bo dvignila za 20 odstotkov s tem, da bodo pričeli izdelovati nove izdelke. Količinska proizvodnja tekstilne tovarne Novoteks se bo dvignila za 50 odstotkov, ker bo v drugi polovici leta stekel novi obrat predilnice v Metliki. Podjetje bo usmerjalo proizvodnjo zlasti na kakovostne in iskane kamgane.

Industrija perila v Novem mestu bo dvignila perilo na milijon kvadratnih metrov ali za 19 odstotkov nad lansko. Tovarna BETI bo dala na trg za 30 odstotkov več trikotarjev in svilenih konfekcije. Industrija obutve Novo mesto bo dosegla proizvodnjo 105.000 parov obutve. Distilacija Dana na Mirni bo prav tako močno povečala proizvodnjo pijač, kar ji omogoča novo skladišče za surovine, ki so ga zgradili lani. Tudi Belasad se pod novo upravo hitro urejuje in povečuje proizvodnjo. Znatno povečanje proizvodnje predvidevajo tudi druga podjetja v okraju. Zaradi obsežnih gradbenih del podjetja PIONIR predvidevajo, da bo samo to podjetje zgradilo letos za 60 odstotkov več kot lani.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Spomin na veliko slavo, ko so se 1. aprila mladinske delovne brigade zbrale v Novem mestu. Navdušena množica domačinov jih je prisrčno pozdravljala.

Dve novi podjetji v Šentjerneju

Občinski ljudski odbor Šentjerneje je ustanovil dve obrtni podjetji — zidarstvo-tesarsko podjetje ter šiviljsko-krojaško podjetje. Obe sta bili v občini zelo potrebni. Poslovanje sta pričeli s prvim aprilom.

Zidarstvo-tesarsko podjetje vodi zidarstvo mojster Franc Kovčič. Ob pomoči gradbenega tehničarja Jožeta Udovca, uslužbenca občinskega ljudskega odbora se bo podjetje lahko uspešno razvijalo. Dela mu ne bo primanjlovalo, strokovnih delavcev te stroke pa je v občini tudi več kot dovolj. Podjetje bo pričelo takoj z nadaljevanjem gradnje šole v Zameškem, in gradnji pa je tudi več stanovanj v Šentjerneju. Mimo teh pa čaka novo podjetje še vrsta

drugih gradenj, med drugim sušilnica za hmelj, ki bo stala na Brezovici. Razumljivo, da bo podjetje prevzemalo gradbena naročila tudi od zasebnikov.

Za šolo v Zameškem računajo, da bo letos pod streho, če bo šlo vse po sreči. Prebivalci šolskega okolja so že doslej pokazali nekaj dobre volje za pomoč pri gradnji šole. Brezplačno so dali 30 kubičkov lesa ter opravili nekaj voženj. Potrebna pa je še večja pomoč, da bo šola čimprej stala. Koristi od nje bodo imeli predvsem prebivalci, odnosno njihovi otroci, ki se sedaj uče v skrajno neprimernem prostoru.

Novo šiviljsko-krojaško podjetje, ki zaposluje že v začetku deset žensk, bo imelo prav tako

dovolj dela, moč pa tudi, kolikor jih bo potrebovalo. V podjetje se je vključilo več sposobnih šivilj, ki so izučene tudi šivanja moških oblačil. Izdelujejo konfekcijo in obleke po naročilu. Ze ob pričetku obratovanja je podjetje dobilo veliko naročil, ki se bodo prav gotovo še povečala.

PRED SEDMIM KONGRESOM ZVEZE KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE V LJUBLJANI

Program ZKJ

Odgovor tovariša Aleksandra Rankovića na vprašanja Dolenjskega lista

(Prenos s 1. strani)

Sto na tem področju najbolje usposablja za samostojno politično delo. Tako postanejo te organizacije tisti važni činitelj, ki najbolj neposredno vpliva na dvig družbene zavesti množic, kar je odločilnega pomena v prizadevanjih za nadaljnje razvijanje socialističnih odnosov in socializma sploh.

Te naloge terjajo tudi za naše nadaljnje delo vse naše zavestne socialistične sile. Tudi v osnutku novega Programa ZKJ je posebno poudarjena vloga, ki jo v bodoče morajo imeti komunisti v prizadevanju, da čim širše uresničijo navedeno Leninovo načelo.

Čisto v slogu ljudske poperke je letošnje aprilsko vreme. Prejšnji teden je med dežjem spet snežilo in to celo do dolin. V višjih predelih je bilo ivje na drevmih kot pozimi. Kaže, da hoče zima na vsak način izpolniti planske. Kar je zamudila januarja in deloma februarja, bo nadomestila zdaj spomladi.

Najmlajše podjetje v Novem mestu je Moto montaža, ki izdeluje zaprte poltovorne avtomobile »Kombi«, izredno priročna in cenena vozila za prevoz blaga in ljudi z motorjem znamke DKW.

Razvoj podjetja je še hitrejši kot se zadnja leta razvija motorizacija. V dveh in pol letih se je število zaposlenih v Moto montaži povečalo za več kot desetkrat. Ob ustanovitvi podjetja avgusta 1955 je štel kolektiv 34 ljudi, v marcu letos pa že 354! Temu primerno so se večala osnovna in obratna sredstva, vrednost proizvodnje in dobiček. Lani 15. julija so imeli 84 milijonov osnovnih in 76

milijonov obratnih sredstev, leto marca pa že 163 milijonov osnovnih sredstev in 325 milijonov obratnih sredstev. Vrednost proizvodnje se je od leta 1955 do konca leta 1957 zvišala od 282 na 553 milijonov, dobiček pa od 38 na 96 milijonov din.

Osnovni problem podjetja so pretni prostori. Kar dušijo se. Da bi temu odpravili, so na sestanku kolektiva lani septembra sklenili, da bodo vse dobičke dali za gradnjo novih obratnih prostorov. Če bi bila načrti gotovi in odobreni, bi že gradili. Najprej pride na vrsto velika montažna dvorana 30 x 75 metrov in ostale pritlikline, zlasti sanitarna naprava. Stroji za novo dvorano še prihajajo, dvorane pa še nikjer; veliko število vozil stoji zunaj, ker nimajo dovolj strehe.

Pričeli so graditi tudi stanovanja. Zgradili bodo tri stavbe, vsako s šestimi stanovanji. Čimprej morajo rešiti še vprašanje tople malice za delavce, zlasti javnice.

Največji proizvodni uspeh podjetja je, da so v zelo kratkem

Kratke iz raznih strani

● V intervjuju po televiziji je veleposlanik ZSSR v Washingtonu Mihail Menšikov izjavil, da bi po njegovem mnenju premier SZ Nikita Hruščev sprejel povabilo na sestanek s predsednikom Eisenhowerjem v Washingtonu. Pripomni je, da pa, da se bosta ta dva državnika čimprej sestala.

● V bližini Falkenhama v Veliki Britaniji je stromoglavilo ameriško letalo, ki je letelo v oporišča za vodivke bombe V-1 Scalthorpu v Norfolk. V letalu ni bilo vodivke bombe.

● Observatoriji s povečano pozornostjo spremljajo gibanje »Sputnik II«, ker pričakujejo, da bo kmalu končal svoj tek. Po poročilu britanskega observatorija »Jordani Bank« so »Sputnik II« ozvali v južnem predelu Atlantika na skriti vrtini. Direktor observatorija profesor Lovell je dejal, da bo satelit padel v nekaj urah.

● Velika Britanija je danes največji svetovni izvoznik radiotelefonov. Izvaja jih v 32 različnih državah v vrednosti 290 do 300 tisoč funtov.

● Na ulici Famauguste je bil napaden in hudo ranjen z revolverjskimi strelci član britanske varnostne službe. To je prvi napad na britanskega funkcionarja od pretekega meseca, ko je EOKA postala spet delovna.

● Za letošnji 27. pomanski mednarodni veselaem, ki bo od 4. do 22. junija, vlada veliko zanimanje na Poljskem in v tulinu. Uprava sejma je sporočila, da ni več prostega mesta v najbližnih letih na odprtem veselaemskem prostoru. Poslej se je bilo priljubilo nad 2000 firm in 37 držav s štiri celni, kar je za kakih 500 firm več kot lani.

● V Bratislavi se je začela sodna razprava proti skupini 15 bivših članov tako imenovane »Blinke garde«, izmed katerih jih je v sestavi posebnega kazenskega oddela januarja 1945 zakrivilo množične umore v slovaški vasi Nemecaka.

Naš obisk

Tovariša Franca Bega, upravnika Kmetijskega posvetstva Trška gora, je težko najti. Muhastrno vreme je zavrla spomladanska dela v kmetijstvu in tvoj upravnik ima zdaj mnogo dela. Tretje leto teče, kar vodi posvetstvo Trška gora in že v tem kratkem času se je tam maršak obrnilo na bolje. Na okrajni partijski konferenci so ga izvolili za delegata VII. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije.

več odvisno, kakšne pogoje življenja bo imela. Kmetijske zadruge in aktivni mladih združnikov se morajo — v sodelovanju s strokovnjaki — prvi boriti za povečanje kmetijske proizvodnje.

»Kaj si obetaš kot delegat od VII. kongresa?«

»Predvsem to, da bo pred komuniste razen ostalih nalog postavil še nalogo, da se aktivno spoprimejo z vprašanji, ki nastajajo pri organiziranju povečane kmetijske proizvodnje in da to z lastnim delom tudi pokažejo.«

»In kmetijska posestva?«

»Mislim, da so že toliko napredovala, da lahko nudijo potreben sadni material in plemensko živino za svoje področje. Čeprav so še slabo organizirani, so že pokazala lepe proizvodnje uspehe. Ko bodo dosegla svojo dokončno obliko, mislim, da to ni več daleč, bodo lahko za vzgled napredne specializirane kmetijske proizvodnje.«

»Kako sodiš o razvoju našega kmetijstva kot komunisti?«

»Smer razvoja je določena tako jasno, da ni več nobenih ugibanj in strank. Samo na kmetih samih in na zadrugah je, da najdejo sebe in razmislijo, kako bi kar najbolj izkoristili možnosti, ki jih imajo. Z drugimi besedami, povedati morajo hektarski donos, izboljšati produktivnost živine ter začeti kolektivno obnavljanje vinogradov in sadovnjakov s sodobnimi agrotehničnimi ukrepi kot so umetna gnojila, sortni izbor, strojna obdelava in drugo. Naš kreditni sistem jim nudi za vse to ugodne pogoje.

V pogojih, ki so na tržišču, se bo kmet v raznoščnosti naše kmetijske proizvodnje moral nujno odločiti za pridelavo posameznih vrst pridelkov. Razvoj je že prehitel staro miselnost, da dela na svojem zemljišču le zase. To mora čimprej spoznati kmetička mladina, ker je d nje naj-

Notranjepolitični tedenski pregled

V torek - kongres ZKJ

Ta teden se Ljubljana pripravlja na velik dogodek — v torek 22. aprila se bo začel VII. kongres Zveze komunistov Jugoslavije. Na Gospodarskem razstavišču so pripravili glavne kongresne prostore, v katerih se bo sestalo na plenarna zasedanja 1800 delegatov in nekaj sto gostov. Na galerijah pa bo prostora za 150 častnikov iz vseh koncev sveta. Predvideno je, da bo kongres delal v treh komisijah. Ena od teh bo delala v Unionski dvorani, druga v dvorani Akademске kolegija, tretja pa v kongresnih prostorih na razstavišču. Mesto bo na predvečer kongresa kot prenovljeno, saj v teh dneh čistijo ulice, popravljajo hiše, urejajo istožbe itd. Prepričani smo lahko, da bodo delegati in gostje zapuščali Ljubljano z najboljimi vtisi.

Toda to niso glavne priprave na Kongres. Organizacije Zveze komunistov imajo te dni na tisoče sestankov. Toliko, da bi težko zabeležili vse. Povsod razpravljajo o isti stvari — programu Zveze komunistov Jugoslavije, ki bo ideološka osnova bodoče dejavnosti Zveze. Program na 230 straneh ni navadna knjiga, ki jo bomo prebrali in potem zaprli, to je tehtno politično-marksistično delo, rekli bi naš »manifest«. V programu so zbrane vse naše izkušnje, kot tudi izkušnje mednarodnega socializma naasploh. Program je pregled socialističnih gledanj na prehojeno obdobje in z tega izhajajo tudi po-

vsem določene naloge članov Zveze komunistov Jugoslavije. Komunisti o programu razpravljajo zato, da ga dopolnijo, saj smo prepričani, da ga bo treba morda popraviti tudi v bodoče, ker bo naša praksa pokazala, da posamezne stvari niso več povsem točne. To je končno povsem v skladu z revolucionarnim in ustvarjalnim duhom Zveze komunistov, ki mora upoštevati družbeno in politično prakso pri svojem vsakdanjem delu. V vsakem primeru pa bo program, ki so ga pripravljali najodgovornejši člani Zveze, pomenil osnovo in vzpodbudo za delo po Kongresu. Mimo tega bo Kongres razpravljaj tudi o statutu Zveze komunistov.

Razen tega dogodka pa moramo zabeležiti tudi konstituiranje republikanskih ljudskih skupščin. V preteklem tednu so se, namreč prvič, sestali novoizvoljeni poslanci vseh republik in izvolili iz svoje srede skupščinske organe ter najvišje skupščinske funkcionarje. V Ljubljani sta se najprej sestala na ločene seje oba zborni, republiški zbor in zbor proizvajalcev. V prvem so izvolili za predsednika ing. Pavleta Zaucarja, za podpredsednika pa tovarišico Angelo Osepčovo. V Zboru proizvajalcev pa je bil izbran za predsednika Lojze Osepč, za podpredsednika pa Mih. Berčič. Potem so se poslanci zbrali na skupno sejo obeh zborov ter z navdušenjem sprejeli predlog, naj tudi novo skupščino vodi tovariš Miha Ma-

rinko, za podpredsednika pa sta bila izvoljena dr. Helj Modic in Stane Kavčič, za tajnika je bil ponovno izbran dr. Miha Potočnik. Potem, ko je bil izvoljen, se je predsednik Miha Marinko zahvalil za izkazano zaupanje ter dejal, da bomo naloge lahko uspešno reševali, če bo skupščina znala združevati praktične napore v edinstveni politični enotnosti in socialistični zavesti. Potem ko je ocenil pretekle volitve, je govoril tudi o nalogah nove Ljudske skupščine. Dejal je, da je v republiškem zboru od 129 poslancev 45,3 odstotka novih, v zboru proizvajalcev pa je 73,7 odstotka novih. To nedvomno predstavlja prenovitev naše skupščine, odpira mlajšim pot v skupščinsko življenje, kjer bodo gobjili nadaljnje izkušnje in širši horizont. Naloga poslancev pa v bodoče ne bo toliko v tem, da rešujejo prošnje in pritožbe posameznikov, pač pa bodo morali predvsem nuditi podporo delavskim svetom in organom družbenega upravljanja. To bo morala biti naloga skupščinskih organov, ki bodo morali skrbeti, da se bo družbeni sistem dosledno in zakonito uveljavljal. Skupščina ozir. njeni organi bodo morali bolj nadzorovati izvajanje zakonskih predpisov. To naj bi delale tudi različne komisije za pregled proračunske politike v posameznih ljudskih odborih. Tudi skupščinska razprava o zaključnih računih nekaterih podjetij bo vgojno vplivala na dosledno izvajanje naše gospodarske politike. Predvsem pa bo treba uveljaviti sistem javnega polaganja računov v vseh gospodarskih organizacijah. Pri tem naj bi pomagali volivcem predvsem poslanci, kajti usvariti moramo predvsem sproščeno razpravljanje o vseh najbolj važnih zadevah.

Predvillno zborovanje pa to ni bilo

O teh in drugih problemih podjetja sta poročala na sestanku kolektiva 7. aprila predsednik sindikalne podružnice in predsednik delavskega sveta, nekateri stvari pa je dopolnil še direktor. To naj bi bilo po njihovi zamisli predvillno zborovanje pred volitvami delavskega sveta. Skicali so ga kar na prostem pred tovarno, čeprav ni bilo ta dan preveč toplo.

Za predvillno zborovanje tega sestanka ni mogote smatrat. Tudi kraj za tako zborovanje ni bil primeren. Res nimajo pravega prostora za sestanek kolektiva, je pa v mestu nekaj dvoran, ki bi jih lahko najeli.

Predsednik sindikalne podružnice je v poročilu omenil tudi pismo izvršnega komiteja CK ZKJ in menil, da je bilo tudi v njihovem podjetju nekaj takih stvari, ki jih omenja pismo. Ni pa povedal nič konkretnega.

Menimo, da ima tako naglo razvijajoče se podjetje vrsto problemov, o katerih bi kolektiv moral razpravljati. Zato pa bi bilo treba pripraviti zborovanje na bolj primernem kraju in štrvovati zanj tudi nekaj delovnega časa.

— Zakaj pa vaš ni zadovoljen s svojim poklicem? Saj ilajno zaslužil!
— Zaslužil že, toda delati mora! (iz Pavlihe)

DOLENJSKO KMETIJSTVO

RAZGLEDNICA Z AVTO CESTE

Ze s pripravljajimi deli so dobile mnoge naše vasi nova pota, vode in elektriko. Na sliki: prizor z dela pri Zgor-njem Kronovem

Kmalu bo poldne...

Zadružno kmetijsko posvetovanje v Novem mestu — Pogodbeno so-deložanje kmetov z zadrugo rešujemo vse prepočasni in če ga ne bomo hitro in uspešno uredili, nas bodo spei prehitela naprednejša področja — Sodobna semenska služba ne trpi drobnjaka-rstva posameznikov

da je pogodbeno sodelovanje z zadrugo isto kot KDZ. Nekateri zadrugo prosijo go-spodarsko poslovno zvezo za pomoč, češ da ne morejo izvršiti nalog. Ko pa pomoč pride, najpogosteje ugotovijo, da kmet-je ne vedo niti kaj je pogodbeno sodelovanje z zadrugo in da se jim še sanja ne, kaj je hi-bridna koruza in Mercur krom-pir, hmeji in podobno. Dalje tožijo nekateri upravni odbori, da potrebujejo strokovno pomoč za analizo zemlje, za predava-nja itd. Toda dokler nimajo vsaj 20 kmetov v pogodbenem sodelovanju, jim take pomoči ni mogoče nuditi. Ze lani decem-bra so zadrugo prejele navodi-la, naj pripravijo vse potrebno za prodajo sortnih semen, hi-bridne koruze, Mercur krompir-ja, italijanskih vrst pšenice, kjer pa so pogoji, tudi vse za hmeljske nasade. Danes — po štirih mesecih — ugotavljamo, da je bilo narejenega zelo ma-lo. Večina zadrug je čakala na zadnje minute. Kmetje želijo le polkrušati z novimi semeni na največ 5 arh površine. Na ta način bomo nova semena uved-li, če upoštevamo orne površi-ne vsega okraja, približno v 2000 letih... Medtem pa nas bodo druga področja že davno prehitela. Za potkusne saditve ni časa. Zadrugo morajo s kme-

tovalci takoj skleniti pogodbe, pridelke zavarovati in prevzeti del tveganja.

Hibridna koruza v najslabših pogojih preseže donos naše sa-morastnice. Danes kmetom po-nujamo sortna semena, da bi lahko povečali proizvodnjo, pa jih odklanjajo, drugo leto bodo prosili zanje, a jih ne bo. Semenska služba si več ne bo mogla dovoliti nenačrtno proizvodnje sortnih semen in nato neupor-abljene presežke prodajati kot navaden kmetijski proizvod, ker je to predrago. Proizvajala bo semena samo na osnovi leto dni prej pogodbeno naročenih količin.

Dolenjsko kmetijstvo ima osnovne pogoje za razvoj. Na pomoč od drugih ne moremo več računati. Samo povečana proizvodnja bo rešila dolenj-skega kmeta zaostalosti. Danes ga prosimo, ponujamo mu se-me, pogodbeno sodelovanje in vse drugo, s čimer si lahko po-magamo, pa počasi premišlja in se ne more odločiti. Dvanajsta ura že bije in marsikateri od teh kmetov bo drugo leto spo-mladil prosil in tarnal, pa bo prepozno, oziroma v njegovo škodo veliko zamujenega.

Polovičen prelom KZ Trebnje

Zaradi premajhne udeležbe ob prvem sklicanju letni občni zbor KZ Trebnje ni bil sklepčen. Ob drugem sklicanju je bil sklepčen z eno samo zamudo. To je bil letos edini primer, da je bilo treba dvakrat sklicati občni zbor kmetijske zadruge. V poslovanju zadruga pomeni lansko leto pravo prelomnico. Po dolgih letih so prvič uspešno zaključili poslovno leto, to je brez izgube in s precejšnjim čistim dohodkom. Kolektiv, v upravnim in nadzornem odboru na čelu, je vložil v upravljanje zadruge skrajne napore, ja je spravljal zadrugo glede poslovanja na zeleno vlogo. Pri tem je imel nemalo težav, ki so izvirale iz malomarnega in nepoštenega vodenja zadrug v prejšnjih letih. Se danes bremenijo zadrugo okoli 4 milijone dinarjev starih izgub in primanjkljajev.

Kmetijska zadruga Trebnje je bila predlanskim tik pred likvidacijo. To je preprečili upravni odbor, katerega člani so podpi-sali menico in s tem jamčili v svojim imetjem za najetje po-gojila, s katerim so obdržali za-drugo pri življenju. Z izmenjavami skoraj vseh uslužbencev v zadrugo se je poslovanje šele pričelo izboljševati. Nad 2.150.000 din čistega dobička v lanskem letu je predvsem uspeh prizadevanja kolektiva in upravnega odbora. Finančno stanje odsekov je podrobno obravnavali knjigovodja. Ekonomija je zaključila po-

slovno leto s 63.019 dinarji iz-gube. Vzrok za izgubo je raz-košanost zemlje in plačevanje obresti od osnovnih sredstev. Strojni odsek je imel 412.463 din izgube. To je povzročilo pred-vestno in prizadevno delo. Sta-remu upravnemu odboru so dali priznanje za uspešno vo-denje zadruge in v novi upravni odbor spet izvolili večino članov prejšnjega odbora. Del dobička bodo dobili tudi za-družniki v obliki prispevka za naročilo Kmečkoga glasu in zbirke knjig za kmetijstvo. Za druga se sme zadolžiti do 26

milijona din. Novemu upravnemu odboru so tudi nam-enočili, da razčisti zadevo z go-dom, ki sta ga kupila dva za-družnika, plačala pa zadruga.

Skratkica, kmetijska zadruga Trebnje je glede poslovanja napravila lani prelomnico. Res, mnogo je že zamudila v pretek-lih letih in bo težko dobitela zamujeno glede aktivnejšega poseganja v razvijanje kmetij-stva. Potrebno pa je, da bi tud vsi zadrugni prelomili s dose-danjim gledanjem na svoje kmetijsko zadrugo ter videli v o-jej najboljše pomočnika pri dvigavanju lastne blaginje v ok-viru splošnega družbenega raz-vijanja gospodarstva in ne sa-mo neko molzno kravo ali po-močnika za osebn bogatenje na račun drugih.

Medtem ko hite kmetje z deli na polju, kolikor to slabo vreme sploh dopušta, je prišlo na Dolenjsko nad 9000 fantov in deklet iz vseh jugoslovanskih republik. Začeli so graditi avto ceste bratstva in enotnosti Ljubljana-Zagreb, ki bo odprla našemu človeku pot v svet, našim kmetijskim pridelkom pa velika trga v Zagrebu in Ljubljani

pol milijona din. Novemu upravnemu odboru so tudi nam-enočili, da razčisti zadevo z go-dom, ki sta ga kupila dva za-družnika, plačala pa zadruga.

Skratkica, kmetijska zadruga Trebnje je glede poslovanja napravila lani prelomnico. Res, mnogo je že zamudila v pretek-lih letih in bo težko dobitela zamujeno glede aktivnejšega poseganja v razvijanje kmetij-stva. Potrebno pa je, da bi tud vsi zadrugni prelomili s dose-danjim gledanjem na svoje kmetijsko zadrugo ter videli v o-jej najboljše pomočnika pri dvigavanju lastne blaginje v ok-viru splošnega družbenega raz-vijanja gospodarstva in ne sa-mo neko molzno kravo ali po-močnika za osebn bogatenje na račun drugih.

Kmet: »Pogodbo imam z vašim odkupnim podjetjem, po praišča pa ne pridete!«
Odkupovalec: »Veste, vse je zmešano. Lani so nam štirikrat koeficient spremenili!«
Kmet: »Po kom pa je treba potem udariti?«
Odkupovalec: »Po praišču!« (Iz PAVLIHE)

Medtem ko hite kmetje z deli na polju, kolikor to slabo vreme sploh dopušta, je prišlo na Dolenjsko nad 9000 fantov in deklet iz vseh jugoslovanskih republik. Začeli so graditi avto ceste bratstva in enotnosti Ljubljana-Zagreb, ki bo odprla našemu človeku pot v svet, našim kmetijskim pridelkom pa velika trga v Zagrebu in Ljubljani

Desetletnica podjetja »GORJANCI«
Kolektiv podjetja za avto promet »Gorjanci« je v nede-ljo, 13. aprila, praznoval deset-letnico obstoja podjetja. Ob tej priložnosti so razvijli prapor sin-dikalne podružnice. Ta dan so imeli tudi volilne delavskega sveta. O razsi, naporih in uspe-ših podjetja bomo poročali več v eni prihodnjih številki.

Desetletnica podjetja »GORJANCI«
Kolektiv podjetja za avto promet »Gorjanci« je v nede-ljo, 13. aprila, praznoval deset-letnico obstoja podjetja. Ob tej priložnosti so razvijli prapor sin-dikalne podružnice. Ta dan so imeli tudi volilne delavskega sveta. O razsi, naporih in uspe-ših podjetja bomo poročali več v eni prihodnjih številki.

Tudi na Mirni: dela več ko dovolj!

Kmetovalci Mirenske doline so se občnega zbora svoje za-druge, ki je bil 30. marca, udeležili v premajhnem številu. Vzrok za to je gotovo neznanjanje kmetov za delo zadruge, verjetno kot posledica nepravilnih prijemov upravnega odbora in pospevalnih odsekov pri delu s kmetovalci. Poročilo upravnega odbora je bilo zelo obirno, načelo je vse dejavnosti zadruge in jih kritično ocenilo in razčlenilo. Samo nekaj smo pogrešali. Niti besedice ni bilo v njem o go-dobnem sodelovanju kmetov proizvajalcev s kmetijsko za-drugo, čeprav je to najvažnejša naloga naših zadrug.

V razpravi, ki se je razvila po poročilu o delu zadruge so razpravljali naj-raj o skropilnicah za zaščito škrop-ljenja sadnega drevja. Ugotovili so, da zaščito škropjenje ne bo učinkovito tako dolgo, dokler ne bodo vsi kmeto-valci skropili. Razpravljali so tudi o predlogu, da bi se uvedle kazni za tiste, ki ne škropijo, ker tako škodijo sebi in okolici. Med razpravo so krožili iz rok v roke vzorci hibridne koruze ter raz-nih posušeni vrtni korenjaki, por. čebula, česen, peterilj itd.). V Mirni bodo gradili moderno sušilnico vrtnin. Pred-vestno pripravljajo kmetovalcem, naj go-lijjo por. Sadimo pa na strnišča pšeni-ce, ima vsako odkupno ceno, pridelke pa je veliko manj odvisen od vremena kot ajda, ki so jo do zdaj običajno sejali na strnišču. Ker bo nova sušil-nica potrebvala velike količine presnih vrtnin za predelavo, je najno, da kmetovalci okoljskega področja takoj prično pogodbeno gojiti potrebne vr-tine. Sušilnico bodo pričeli graditi letos. Pridelke vrtnin pa bodo kmetovalci brez težav prodali na avto ceste. Domača koruza, ki je gojimo že vesto let, se je izrodila. Povprečni pri-delek domače koruze samorastnice na hektar je 2000 kg, medtem ko je pri-delek hibridne koruze na enaki površini, če upoštevamo vse agrotehnične ukrepe, 5.000 kg. Razen tega je to rana vrsta, tako da pravočasno doroti. Gospodarski račun pokaže, da so stroški nabave semen, umetnih gnojil in ostalega po približnem računu 25.000 din na ha, tako da je kmetovalcu zagotovljeni s posevkoma hibridne koruze vsaj 70.000 dinarjev dohodka. In še nekaj: lani so kmetovalci pitali govejo živino s krom-pirjem, s ozrom na velik pridelok nove vrste krompirja »Mercur«. V Italiji kemor smo pitano govejo živino večno-ma prodajali, so ugotovili, da je meso izveščeno zaradi pitenja s krompirjem. Poslej živino ne bomo mogli na ita-lijanskem trgu več prodajati, če ne bo-mo opustili pitenja s krompirjem. Zato je najno, da sadimo čim več hibridne koruze, da bomo lahko z njo tudi živino pitali.

Kmetijska zadruga Mirna (veleja tudi za vse ostale zadruge) pa mora takoj pričeti skleniti pogodbe s kmeti za sodelovanje v proizvodnji. Kmetijska zadruga da seme, umetna gnojila in stroje za strojno obdelavo ter pridelke zavaruje proti vremenskim nevarnam (posebe in toča). Kmetovalci obdeluje in nato pridelke proda zadrugi. Zadruga takrat obračuna stroške za vse, kar je kmetovalcu nudila.

V Mirni so sicer precej zamudili, pre-malo so delali s kmeti. Vsak član upre-v-

nega odbora bo letos odgovarjal za šelo po teh vprašanjih v eni vasi ali dveh. Imajo lepe nabrte: zadruga bo odkupila vsa zdrava in za pisanje spo-sobna teleta in jih dala kmetovalcem v pogodbeno vzrejo. Teleta bo zavarovala pri DOZ in jih, ko bodo izpitana, odku-pila po dnevnih cenah. Spitali bodo 500 prašičev v težji od 50 do 110 kilogramov in tudi izvedli kolektivno zavarovanje vseh prašičev na področju zadruge. Strojni odsek bo obnovil obe mistlinici. Popravili bodo več gozdnih poti in letos pazili na to, da po gozdnih poteh ne bodo lastniki vlačili, ker so ugotovili, da tisti kmetje, ki z vlačjenjem najbolj uničijo poti, v povprečju ne sodelujejo. Orga-nizirali bodo tudi prevoz čebeli na pako in razvili hranilno službo med kmeto-valci. Zene zadrugne bodo predvideli letaj za pravilno konzerviranje svinjskega mesa ter širile sajenje vrtnin za po-trebe nove sušilnice.

Nalog dovolj. Krepko bodo morali poprijeti, da jih bodo uredili!

Adlešičani gledajo naprej

Tudi adlešički zadrugniki so bili z obračunom dela za leto 1957 zelo zadovoljni. Lani je imela njihova zadruga 59 milijonov prometa in nekaj nad 3 milijone dobička. Pospeševanje kmetijstva bo tudi poslej glavna naloga zadruge. Pogod-beno naj bi vzredili 450 prašičev v težji od 90 do 130 kg, kar bo lahko uresničiti, saj poma-ga zadruga članom tudi s kre-diti. Lani so adlešički zadrugni-ki porabili 135 tisoč kg umetnih gnojil, kar je vsekakor rekord. Lani je zadruga uredila 5 ha velike plantažne nasad orohov in 6 ha višenj, od članov pa je odkupila navzile slabj letinj za milijon in 700 tisoč din sedja. Glede odkupa kmetijskih pri-delkov in gozdnih sadežev zaslu-žujejo uslužbenci; KZ vso po-hvaljo, saj so kmetje lahko pro-dali domači zadrugi prav vse kar so pridelali. Tudi s poslo-valnico v Zunišah, ki jo vodi

Lojze Vranešič, so kmetje za-dovoljni.

Hranilnih vlog je v KZ zdaj 52 v skupni vsoti 601 tisoč din. Zbrali bi pa lahko še več pro-stih sredstev. Za zavarovanje živine in poljskih pridelkov so kmetje pokazali veliko zanimanja.

A. C.

Hmeljišča urejajo

Zar en pokopališča in kmetijsko-gospodarske šole v Sentjer-neju je kmetijsko posestvo Sen-tjerneje pripravilo 8 hektarov površin za hmeji, ki ga bodo leto-s zasadih. Hmeljišče je že pripravljeno za saditev Drogovci so postavljene, manjka samo je žica, ob kateri bodo zasadih sadike.

Nasad hmelja urejajo tudi: že v Srebrničah

Večja proizvodnja tudi v kmetijstvu

Ob sprejemu okrajnega družbenega plana za 1958

Družbeni načrt okraja predvi-jeva za kmetijstvo torej močno prelomnico s pričetkom širšega načrtnega razvijanja kmetijstva z večjo uporabo sortnih semen, umetnih gnojil in strojev, močnejšim kreditiranjem in pričetkom uvajanja kultur po sek-torjih. Uresničevanje nalog družbene-ga načrta, kateremu bodo prilago-jeni tudi načrti občin, zahteva od vseh polno prizadevanje. Zato pa je tudi potrebno, da se vsi z njim seznanijo. (O posa-meznih postavkah družbenega načrta našega okraja bomo še pisali.)

PRORACUN: 396.911.000 DIN

Za nadaljnje utrjevanje občin so prišli skoraj vsi zavodi in ustanove v pristojnosti občin. Pod upravo letos se zdaj vse šole, dijaški domovi, zdravstvene ustanove in drugo. Temu pri-merna je tudi delitev dohodkov med okrajem in občinami. To se deli tako, da dobi okraj le 28 odstotkov dohodkov, z ostalim pa razpolagajo občine. Okrajni proračun predvideva 396.911.000 dinarjev dohodkov (skupno s do-tacijo republike, ki znaša 82 milijonov 884.000 din) ter prav toliko izdatkov, med katerimi so dotacije občinskim ljudskim od-borom (občini Žužemberk 15 milijonov 220.000 din in občini Črnomelj 8.141.000 din).

P. R.

Nova uredba o kmetijskih zadrugah

Zvezni izvršni svet je prejšnji teden med drugim sprejel tudi spremembo uredbe o kmetijskih zadrugah. Ta bistveno spremi-nja dosežanje splošno kmetijsko zadrugo, ki se bo poslej raz-vijala kot družbeno kmetijsko podjetje in ne le kot organi-zacija.

Zadruga bo poslej imela tele organe: občni zbor, zadrugni svet, upravni odbor in obvezno

upravnika. Zadrugni svet bo imel enako vlogo kot delavski svet v podjetju, upravnik bo pa v zadrugi to, kar je v pod-letju direktor. Po novih pred-pisih bodo morale zadruge opu-stiti vse nekmetijsko gospodar-sko dejavnost, tako da se bodo lahko v celoti posvetile kme-tijstvu.

Več bomo o tem pisali, ko bo nova, spremenjena uredba izšla v Uradnem listu.

Ob 15. aprilu DNEVU ZELEZNICARJEV

Lokomotiva

25-034

25-034 naliva vodo, da bo zmogla klanec do Ljubljane

peč, vmes pa gost dušec dim in seveda — onadva.

Danes vozita Dušan in Zvone. Prvi ima trindvajset, drugi petindvajset let. Vlak jima zapujajo, saj sta pridna in zanesljiva fanta. Čeprav tako mlad, je Zupančičev Dušan že dve leti strojevodja. Vozil tovrstne in osebne vlake in mogoče je tudi vas že kdaj takole, ko ste iz Ljubljane grede zaspali v kotu kupeja, varno pripeljal domov.

»Dobro je! Kurjač Zvone ima močan glas, ki kar nič ne škodi pri hrupu, ki ga dela stroj. Če je tir v levem loku, pripoveduje strojevodja na desni strani, kdaj je treba pognati naprej in nazaj ali pa »odbiti«, kadar pripnejo na vmesni postaji kakšen nov vagon.

Včasih je takega manevriranja kar precej. Takrat imajo tudi zavirači dela čez glavo. Kar naprej morajo pripenjati in odpenjati vagona, mahati z rdečo zastavico in pihati v piščalko, da se gledalci že zdí, kot da bi se igrali.

»Počas!... Gotovo, gremo!«

Se nekaj lopat premoga zleži v peč, kazalec na manometru kaže 13 atmosfer in spet sopih 25-034 skozi klanec in doline, za njo pa se vleče pisana vrsta: hodi, cisterne, pesek, premog...

Seveda pa niso železnica samo lokomotive. V prvem vagonu vlaka je pisarna. Tam so vsi podatki o tovoru, o zavorah, o križanjih, o teži... Po njih izračuna vlakovodja hitrost, obremenitev, gavnoro vlaka in

še celo vrsto drugih potrebnih in nepotrebnih malenkosti. Vlakovodja Tonček Povše, ki je prišel k železnici pred dvajsetimi leti, nam jih je nadrobno razložil; škoda le, da imamo tako malo prostora. Nekaj naj pa le zapišemo:

»Mislim, da je preveč birokracije in računanja. Direkcija varčuje, zmanjšuje število osebja, hkrati pa nas postavlja pred vse zahtevnejše naloge...«

Postaja. Križanje. Presedi smo na motorni vlak. Tu je vse bolj čisto in seveda — bolj hitro: dobro uro in pol pa ste iz Ljubljane v Novem mestu. Zato ga tudi ljudje najraje uporabljajo. Na žalost je motornih vlakov še zmeraj premalo, ti, ki jih imamo, pa so v prometu brez prestanka. Komaj da se med enim in drugim potovanjem izmenjata posadki, včasih še to ne; da bi se pa motor ohladil ni niti pomisliti.

»Pa saj smo tudi mi stalno na nogah,« je povedal eden od železnicarjev. »Od življenja nimam nič. Saj ne morem nikamor kot drugi ljudje. Če pridem zvečer domov, imam zjutraj na vse zgodaj službo, da spet ne morem nikamor, ker se bojim, da bi zaspal. Če zjutraj nimam službe, pridem pa tako pozno domov, da se mi nikamor več ne ljubi. Ko bi vsaj nadure, ki jih izgubimo z zamudami, kako plačali...«

Motorni vlak stane železnico 40 odstotkov manj kot parni in z njim krijejo izgubo na marsikateri progi. V Novo mesto pripeljeta kar dva: eden opoldan, eden opolnočni in oba imata dovolj potnikov.

Obiskali smo tudi kurilnico, kjer so lokomotive »doma«. V njej in okrog nje se godijo stvari, na katere potnik niti ne pomisli. Tukaj pregledujejo stroje, jih popravljajo, obnavljajo in opremljajo. Pod opremo se razume: napolniti tank za vodo, tender s premogom in namazati vse gibljive dele z oljem. Dobar strojevodja se potem še celo uro vrti okrog svoje lokomotive, kajti vedno je še treba priviti kakšno matico, obrisati stekla na reflektorjih ali spihati prah in saje iz kotičkov. Za stroje iz novomeške kurilnice sploh pravijo, da so taki kot bi jih iz škaflice vzeli...

Pa tudi težjih popravil se lotijo. Ko smo bili tam, so ravno kar popravljali eno izmed osi na petindvajsetki Z...

rogled skozi okence na lokomotivi

dvigalom spuste os s kolesa v jamo pod lokomotivo, da lahko pridejo zraven in jo pretipajo prav do obisti. Na generalne preglede pošiljajo stroje v Ljubljano, Maribor in Zagreb.

Se cela vrsta je železnicarjev, toda pri vseh se to pot nismo mogli ogledati. Sprevodniki, vozovni pregledniki, prometniki, čuvarji, delavci, telefonisti — o njih pa kdaj prihodnjik.

Koncert moškega zbora Jerebovcev

Moški pevski zbor PD »Dušan Jereb« je pridelil 7. aprila v dvorani Prosvetnega doma koncert, na katerem je nastopil s partizanskimi, umetniškimi in narodnimi pesmimi.

Zboru moramo priznati lep napredek: Pokazal je, da je kos tudi precej zahtevnim skladbam, tako tehnično kot glede izvajanja in interpretacije posebnih pesmi. Dirigent Tone Markelj je s požrtvovalnim in intenzivnim delom privedel zbor do zavidanja vredne višine. Na nekaterih mestih smo se naravnost čudili finesam, ki jih je izvajal iz zbora, nekateri pa mi so izpovedali čudovito lepo, prepričljivo presenečilo. Novomeščani moramo biti veseli, da imamo vsaj kvaliteten moški pevski zbor, če že ne premoremo mešanega.

Rusko narodno »Osamljeni zvonček« je moral zbor ponoviti na zahtevano poslušalcev.

V nekaterih pesmih so peli zelo uspešno solo-partije tovariši Mraz, Rupnik, Skok, Drenovec in Hrovatin. Mraz, Skok in Hrovatin so naši dobri znanci s prejšnjih koncertov, prav tako basist Drenovec, ki je zelo učinkovito odpel solistični del v ukrajinski narodni »Duanajst razbojnikov«. Tenorist Hrovatin je pel solo v ruski narodni »Osamljeni zvonček«, ki jo je zbor ponovil.

Razen omenjenih je zapel zbor še nekaj pesmi skladateljev Ivana Zajca (Slava delavstvu), Devčiča (Mitralski), Kuharjeva (Tam na Pugled gori), Hafnerja (Ajda cuete), Danila Bucarja (Sonce sije in Jesenska), Venturiniha (Zvezde žalijo pokojno), Preglja (Nocoj, ah nocoj) in Venček koroških.

Z uspehom koncerta je zbor lahko zadovoljen. Poslušalci so nagradili pevce in dirigenta z dolgoletnim ploskanjem. In občinstvo? Kaže, da v Novem mestu res ni več pravega zanimanja za kulturne prireditve te vrste. Med poslušalci smo pogrešali mnoge, katerih dolžnost bi bila, da se udeležijo tudi takih prireditev, za z ozirom na položaje, ki jih zanimajo ravno v odborih kulturnih društev. J. M.

Nov delavski svet v NOVOTEKSU

Pred dnevi so v Novoteksu volili nov delavski svet. Udeležba na volitvah je bila skoraj 100-odstotna, če izvememo opravilno odsotne. Letos bo vsak obrat dobil svoje zastopnike, ki bodo poročali o problemih obratov na skupnih sejanjih. Razveseljivo je dejstvo, da je v novem delavskem svetu precej mladincev. Kolektiv upa, da bo 29 članski delavski svet izpolnil zaupanje delavcev. S. D.

Okrasimo mesta in vasi!

Bliža se 1. maj, praznik delovnih ljudi vsega sveta. Kmalu bo tudi dan mladosti, nato dan borca in dan vstaje slovenskega ljudstva. Med tem — med sedmimi in devetimi majem — bo šla skozi naše kraje zvezna Titova štafeta. Ne glede na to pa je tudi sicer na Dolenjskem čedalje več ljudi iz vseh delov naše države. Smo tudi na pragu turistične sezone, ko bodo skozi naša mesta in vasi potevali številni domači in tuji turisti ter izletniki.

Olepevalno društvo Novo mesto vabi Novomeščane, da okrasijo mesto. Poskrbite za čistočo, za cvetje na oknih in gredah, da bo mesto prijetno za domačina in tučja! Posebna komisija Olepevalnega društva bo pred prvim majem ocenjevala najlepše okrašene hiše v mestu.

Kar vella za Novo mesto, naj velja tudi za vsa ostala naselja na Dolenjskem. Tekmujmo za lepo ureditev naših krajev!

Nekaj novosti v študijski knjižnici Mirana Jarca v Novem mestu

- Seznam štev. 2. Westernman, Gerhart: Knauer's Opern Führer, München (1952). — 21970
- Zehlin, Ruth: Werkbuch für Mädchen, Ravensburg (1957). — 21960
- Geschichte der Erziehung, Berlin 1957 — 22006
- Störig, Hans J.: Kleine Weltgeschichte der Philosophie, Stuttgart (1955). — 22010
- Spranger, Eduard: Psychologie des Jugendalters, Heidelberg (1957). — 22014
- Steinbacher, Georg: Knauer Vogelbuch, München — Zürich (1957). — 21857
- Die Vögel Europas, Hamburg (1956) — 21869
- Hegi, Gustav: Alpenflora, München (1956). — 21977
- Hermann, Friedrich: Flora von Nord und Mitteleuropa, Stuttgart (1955). — 21926
- Wijk, N. Van: Les langues slaves de l'unité à la pluralité, Gravenhage (1955). (Janua linguarum II.) — 22025
- Jacobson Roman and Halle Morris: Fundamentals of language, Gravenhage 1956. (Janua linguarum I.) — 22025
- Cankar Ivan: Pro blaho naroda. (Hry lidovogo jevišča 36). Preložil Oton Berkepec. Praha 1955. — 21769
- Jugoslovske zpevy. Praha 1958 — 21996
- Mole Vojeslav: Ikona ruska. Warszawa 1956. — 21923
- Zeit und Farbe. Eine Einführung in die neue Malerei. (I. — VI.) Wien (1956). — 21870
- (I.) Griesmaier Viktor: Impressionismus. (II.) Neumayer, Heinrich: Fauvismus. (III.) Neumayer, Heinrich: Expressionismus. (IV.) Schmeidler, Alfred: Kubismus. (V.) Schmeidler, Alfred: Surrealismus. (VI.) Neuwirth, Arnulf: Abstraktion. Bockwitz, Hans: Beiträge zur Kulturgeschichte des Buches, Leipzig 1956. — 21923
- Schuster, Horst: Giambattista Bodoni. (Das kleine Kunstheft 24.) Dresden (1956). — 21879
- Hansen, H. Harald: Knauer Kostümbuch, München — Zürich 1954. — 22024
- Freitag — Heinrich: Knauer Foto und Film Buch, München (1955). — 21927

VLADO LAMUT: Dekleta in ribe (lesorez, 1956)

V spomin na Julčka

Julčku Koširju ob 13. obletnici njegove smrti

Spoznal sem ga še v času pred vojno. Večkrat sem poslovoval ali pa tudi na razne zabave in podobno zahajal v Mokronog. Tu sva se dobila in tudi skupaj posedala pri kozarčku čvika. Julče je do prihoda italijanskih fašistov v

varni in doma v Bruni vasi ni bilo več varno. Zato je že v začetku leta 1942 odšel v partizane. Tu sva se prvokrat srečala v sredini istega leta na položajih okoli Mokronoga, ko smo prislili italijanske okupatorije, da so se umaknili v grad in smo zapičeni in odpeljali vse usnje iz tovarne. Čez nekaj tednov sva se zopet srečala na položajih. Kakor zmeraj pri pred doma, je Julče tudi v partizanih bil vedno vesel in dobre volje. Zelo rad je prepeval, najraje partizanske pesmi.

Ko smo ustanovili Gubčevo brigado, sva se zopet našla v tej brigadi, sicer ne v isti enoti, pač pa v istem bataljonu — v tretjem. Vse do kapitulacije italijanske vojske sva bila v tej odlični brigadi, na kar smo bili vsi vedno zelo ponosni. Nato je bila ustanovljena 12. brigada in v njej sva se ponovno našla. Julče ni bil samo borec, pač pa tudi starešina z raznimi odgovornostmi funkcijami. Za svojo neverjetno hrabrost in nesebičnost, kakor tudi za odlično tovarištvo ter sposobnost poveljevanja je že poleti leta 1944 zavezel položaj komandanta bataljona. Med tem časom je bil tudi večkrat ranjen. Imel je že do takrat 9 raznih zarastkov od ran, ki so mu jih zadale sovražničkove krogle ali granate. Na položaju komandanta bataljona ni mogel ostati dolgo, ker je bil od posledic ran fizično preveč izčrpan. Zato je prešel dolžnost operativnega oficirja brigade. Končal je tudi višji oficirski tečaj pri Glavnem štabu Slovenije.

Bila sva si zelo dobra tovariša. Marsikak načrt sva skupaj skovala. Kadar sem šel na položaje ali v enote brigade, sva skoraj vselej šla skupaj. Moram reči, da smo ga zelo visoko cenili vsi člani štaba, saj je vselej dajal jedrnat in konkretno predloge. V vsaki borbi se je znašel med prvimi borci v jurišu. Vselej, kadar je pretla nevarnost, da bodo tovariši popustili na položajih, se je našel med njimi in jih bodril in sam dajal vzgled kakšni morajo biti. Po daljšem času se je njegovo zdravstveno stanje nekoliko izboljšalo in je zato bil v začetku 1945. leta

„Milijon težav“ v Metlki

Na areto je ta milijon težav samo na odru in še tu so se s težavami spoprijeli sami mladi ljudje. Metliška mladina se je namreč pod vodstvom režiserke Julije Rajnerjeve lotila dolga tveganeza dela: z mladimi ljudmi prikazati življenje odraslih v Rusiji po prvi svetovni vojni, prikazati dobo, ko se se v novi socialistični družbi spopadajo novo s starim, ko je staro v svojih preživelih nazorih kljub morda resnični tragediji postajalo že neobnočno in smešno. Gre kakaj dolocneje za življenjske nazore starega Ekipačeva, ki se kljub novemu času tedno odlepa tistega, kar je preživelo, in gre za nazore mladih ljudi ki so se bili naselili v njegovem stanovanju in ki dan za dnem prihajo s starcem v zmerom ostrejša in celo groteskna nasprotja. Ko sem temu iznevenilo je lastni otroci, ki jih je tok novega časa potegnili za seboj, Ekipačev res nima nikogar več, ki bi mu izročil v roke obidele »prapore« lastne meščanske predvelonast in zavero v samoga sebe.

Obračun in načrti PD Oton Zupančič v Dragatušu

Iz poročil predsednika, tajnika, blagajnika in vodij posebnih meznih sekcij Prosvetnega društva »Oton Zupančič« v Dragatušu na nedavnem letnem občnem zboru je razvidno plodno delo društva. Naštudirani in uprizorjeni sta bili dve igri, organizirano, šahovsko tekmovanje ter medkrajno tekmovanje v odbojki, pevski zbor je sodeloval pri več prireditvah itd.

Načrt bodočega dela, ki so ga sprejeli na občnem zboru, je obširen, vendar izvedljiv, ker je v tem kraju precej mladih in starejših ljudi, ki se radi živijo v kulturno prosvetnem delu. Med bodočimi nalogami so: povečati število članov društva, dopolniti in izpopolniti knjižnico in okrepiti igralsko, telovadno, zlasti pa dramsko, pevsko in godbeno dejavnost. Dramatska skupina je že naštudiral drama »Mladost pred sodiščem«, ki jo je z uspehom uprizorila na domačem odru 30. marca. Zelimo, da bi dramati

Podpolkovnik JLA VID JERIC

Iz Šentjerneja

Po dolgih letih smo tudi v Šentjerneju dobili zorno ambulanto. Da nam je bila potrebna, pričalo dolge vrste ljudi, ki dan za dnem čakajo pred vrati. Razen domačinov prihajajo v ambulanto tudi ljudje iz oddaljenih krajev — iz Rake, Skočjana, Kostanjevice in celo s Kronovega. Dentist Rangus je zelo poštvovalen, saj dela od jutra do večera. Tudi otroci iz šole si hodijo pregledovati zobe, vse te presleda dentist Rangus brezplačno. Velika želja zdravstvenega osebja in nas vseh pa je, da bi kmalu dobili večje in boljše prostore za ordinacijo in čakalnico.

Prejšnjo nedeljo je dramska skupina KUD uprizorila dramo Mire Pucove »Svet brez sovraštva«. Režiral je tov. Škerletova, Delavke iz Telekomunikacij so zelo lepo in doživeto zaigrale. Zelo siab vti pa so naredili nekateri fantje, ki so z raznimi opazkami motili predstavo.

Preteklo nedeljo je bil v Šentjerneju občni zbor Rdečega križa. Ob tej priložnosti je bil ustanovljen krajevni odbor RK. Za predsednika je bil izvoljen Ivan Zagorc, delavec iz Podgorja, za tajnico Justa Crtalje in za blagajničarko Lojzka Škerbec. 20. aprila bo sestanek občinskega odbora RK in odbor vabi vse Šentjernejčane in okoličane k polnoletni udeležbi. V Šentjerneju so prodali 1000 srečk RK, kar je vredno pohvalje. K. T.

Še ena zločinska sled nacistov

V kraju Zagona na Poljskem so pred kratkim odkrili 17 množičnih grobišč, v katerih so našli okoli 20.000 trupel. Na tem mestu je bilo med vojno taborišče vojnih ujetnikov iz Poljske, ZDA, ZSSR, Anglije, Francije, Češkoslovaške, Grčije, Jugoslavije, Romunije in Italije.

Takole so se postavili pred fotografa mladi zuzemberski igralci pred zadnji uspeji igri

Ze drugi udarne brigade

Za uspehe, dosežene v prvih 10 dnevih v aprilu, je Glavni štab MDB na avto cesti Ljubljana — Zagreb 11. aprila odkolikal najboljše brigade. Za še drugi udarne so bile proglašene naslednje mladinske delovne brigade:

- I. MDB iz Siska, I. MDB iz Karlova, MDB iz Zagreba, I. Koprsko — primorska brigada »PINKO TOMAZIČ«, I. MDB iz Kranja, IX. MDB iz Ljubljane, brigada ELES, Trboveljsko — goriška brigada, MDB iz Maribora, MDB iz Celja, MDB iz Pomurja in X. MDB iz Ljubljane.

Pohvaljene so bile brigade iz Plevlja, brigada »Heroj Pinki« iz Vojvodine ter brigade iz Niša, Šabca in iz Splita.

»Kako, že zapirajo?«

● OGLASUJE
● V DOLENJSKEM
● LISTU!

„... bo odlična učiteljica“

Paberk s prakse novomeških učiteljskihnikov

Zgodnja pomlad v Beli krajini... Tu in tam se snež. Avto včasih nerodno zdrsi po ozki cesti...

Obiskali smo učiteljske kandidatke, ki so bili na tritedenski praksi v šolah novomeškega okraja. Po dolgem in počez smo prevozili Belo krajino.

V Selih-Jugorju smo cepljenje. Otroci bodo prišli pozneje v šolo. Oglasili se bomo popoldne. In smo se. Sola je v privatni hiši. V nizki učilnici se oči otrok upro v nas. Slavka se kar lepo znajde v razredu. Prvič uč. v kombiniranem oddelku, lepo govori (saj tudi lepo deklamira pri šolskih proslavah), nazorno uč. in eksperimentira. lepo ilustrira... In ocena razredne učiteljice: »Tovarišica ima prijeten glas in zanesljiv nastop. Učenci sodelujejo; skoro v vse učne ure vnaša našo stvarnost, zanima se za izvenšolsko delo na vasi... Otroci so jo vzljubili.

metodo, kako upošteva učna načela in teoretično znanje iz učiteljskega uveljavlja v praksi. Naraven, neprisljen, skratka odličan nastop. »Če bo vedno tako, bo odlična učiteljica,« tako nekako se izrazi njen mentor-upraviteljica.

Iz Karteljevega je prišlo poročilo, da je bila Milka pri pouku »iznajdljiva, samostojna, učenci so bili zelo delavni, nastop miren, dosleden, njen jezik je bil čist in lep, tudi od učencev je zahtevala lepe stavke in jih dosledno popravljala. Pouk v kombiniranem oddelku ji ni delal težav.« Razumljivo je, da so se otroci težko ločili od nje...

Podobna poročila so prišla z Božakovega (Nevnika), iz Lakanic (Frane) in o Štefki, ki je bila na Vrheh.

Manja je šla v ljubljanski okraj — v Kočevsko Reko, Počevala je 2., 4. in 6. razred v enem oddelku. Dobila je laskavo oceno, ker se je vestno pripravljala na pouk, ki je imel za osnovo didaktična načela; spretno je menjavala teme v vseh razredih, ves pouk je slonel na naši družbeni stvarnosti. Vanj je prav spretno vnašala pridobitve NOB, borbo za osvoboditev in lepše življenje Jugoslovanskih narodov in za mir ter sožitje med narodi. Dosegla je zelo lep uspeh.

Taka in podobna poročila so prišla iz vseh naše organiziranih šol novomeškega, trbovelškega in ljubljanskega okraja, kjer so poučevali novomeški učiteljski dijaki 5. letnika. Razen že naštetih krajev so poučevali še v Črni vasi Selih-Sumberku, Drašilih, Smihelu

pri Zužemberku, v Drči, na Stražnjem vrhu, v Kapelah, Stari vasi-Bizeljškem, v Velikem Cirkniku; Fari vasi, Hrastovem dolu, Livoidu, Sušju in v Jakobskem dolu pri Mariboru.

In končni uspeh? 8 odličnih, 20 prav dobrih ter 4 dobri in zadostni. Tu in tam je bil kak spodrsnjaj, nekaj jezikovnih napak (kajpada, saj profesorja slovenščine ni bilo) in površnih priprav, kar pa bo s prakso — tako upamo — odpadlo.

Kaj povedo ti obiski, poročila upraviteljev in šolskih inšpektorjev, ki so tu in tam posledali v razred, kjer je učil kandidat? To, da je novomeško učiteljske pokazalo v desetih letih obstoja lep napredek, da daje svojim dijakom potrebno občo in strokovno izobrazbo ter jih tudi ideološko usposablja za učiteljski poklic. V zadnjih dveh letnikih vidi dijak 130 nastopov svojih kolegov iz vseh predmetov, 60 hospitacij na vadicni v vseh razredih, ki jih pod vodstvom profesorja metodično analizirajo. Imajo celodnevne nastope na vadicni, hospitirajo na bližnjih šolah v kombiniranih oddelkih in imajo v 5. letniku še tritedensko učno prakso. Se zadnja preizkušnja — diplomski lapt — in v poklic bodo šli pripravljani.

Zastave mladinskih brigad iz vseh jugoslovanskih republik v hraju vzdolž avto ceste bratstva in enotnosti Ljubljana-Zagreb. V Korentki delajo Mariborčani — njihova brigadna zastava heroja Alfonza Sarha plapolja pred njimi — z mladino iz Plešja, Vranja, Priššine, Bitolja in Kutine. Tekmovanje mladincev in mladink na čast VII. kongresu ZKJ je te dni še povečalo že tako velik delovni polet navdušenih brigadirjev.

Za enakopravnost žena

Švicarski nacionalni svet je s 95 glasovi proti 37 sprejel predlog o spremembah ustave, po kateri dobe ženske volilno pravico, vključno s pravico, da so lahko tudi izvoljene v zvezne ustanove. Preden pa bo sprememba pričela veljati, mora predlog sprejeti državni svet, to je zgornji dom švicarskega parlamenta, naskar bo o tem odločal še referendum.

Iz krvi rdeče...

Izbor iz »Pisem na smrt obsojenih«

»Burazer«
»Burazer« — neznan talec iz taborišča na Banjuici, ustrelen leta 1944. Izvirnik pisma hrani Zgodovinski arhiv CK Zveze komunistov Srbije.

Zdravo, Cana, sinoči so odpeljali in ustrelili 11 tovarišev. Nocoj je vrsta na meni. Moje stvari bodo tovariši dali Tebi. To že vedo. Smrt pričakujem s smehom in pesmjo na ustih. Kaj bi? Mi vemo za pot in usodo in za vse, kar nas čaka...

Ce pojdeš kdaj v Kr., — prepričan sem, da bo to kmalu — obišči mojo mamo in sestre. In tudi matere naših tovarišev. Povej jim, da sem dal svoje življenje za to, da bi nadaljeval pot in maščevanje njihovih sinov. Pozdravi tetki Milinko in Lepo in druge matere. One vedo, kaj je njihova dolžnost. Vzdusje v sobi je zelo dobro. Zdej, ko bom skočil to pismo, bom zaigral partio šaha. Po vsem tem lahko presodiš, kako je v sobi št. 13. Sinoči je odšlo 6 mladincev. Dobesedno ukrali so nam jih. Prišli so tu jih po tri in tri odpeljali. Z dvignjenimi pestmi in s pesmjo so odšli naši tovariši in smrt.

Nada, bodi pogumna in maščuj nas.
Prejmi zadnji pozdrav od Burazera
Pozdrav vsem tovarišicam.
Pozdravi Branko.

Drago Hvale

Drago Hvale, rojen 8. septembra 1922 v Kozjem. Bil je čevljarški pomočnik v Brestanču, od koder je hodil domov na Fužine. Na poti skozi Boher se je seznanil s partizani in začel z njimi navdušeno sodelovati. Njemu so ga aretirali 8. septembra 1942 in ga zaprli v Celju. 2. oktobra 1942 pa ustrelili v Mariboru s 143 drugimi talci.

Ljuba mamica in ostali domači!
Najprej Vas vse skupaj pozdravljam; rad bi Vam pozdrave prinesel sam, pa to ni mogoče. Bodite močni in se ne žalostite, če se ne bomo več videli. Žrtve so potrebne in jaz bom med njimi. Vse moje stvari lepo spravite in jih imejte za spomin name. Pozdravite vse znance in prijatelje in spomnite se včasih name, ker se ne bomo videli nikdar več. Mamica, ostanite zdravi, oče, bratje in sestrice tudi.
Prejmite vsi skupaj najlepše in zadnje pozdrave od Vašega
Dragoga

Ferdo Hanžič

Ferdo Hanžič se je rodil 9. julija 1910 v Ljubljani. Bil je uradnik OUZD. Od začetka okupacije je sodeloval v narodnoosvobodilnem gibanju in leta 1942 postal član Partije. Po izdajstvu so ga Italijani aretirali 12. oktobra 1942, zaprli v belgijsko vojašnico in ga že naslednji dan ustrelili v skupini 24 talcev v Ulici talcev v Ljubljani. Pred smrtjo je iz zapora poslal tri ilegala pisma:

Draga Eitka!

Gospa, ki Ti prinaša pisma, ima za večkrat dovoljenje obiska, pa jo prosim, dokler Ti ne boš dobila dovoljenja, da mi prinese, kar bi potreboval, in kakšno vest od Tebe in ostalih.

Danes sem Te videl skozi okno, ko si odhajala iz kasarne. Lahko si misliš, kako mi je bilo pri srcu.

Zaenkrat še ni nič hudega. Sem v najboljši sobi, o kolegih Ti bo pa gospa mogoče več povedala. Čudi o informacijah Te lahko pouči, kakor tudi za Klinčeva ali za Novakova.

Zaenkrat še ne vem, kaj si mi poslala, ker še nisem dobil v roke. Če mi bo še kaj manjkalo, Ti bom že pisal. Na cigarete vsekakor ne pozabi.

Draga ženka, upaj in zaupaj, da se bo vse dobro zteklo. Te poljublja

Tvoj Feri

Pozdravi vse!

Moja ljubljena Eitka!

Posiljam Ti poslednji pozdrav! Dobro se drži, ker si imela junaka za moža, ki je padel za pravično stvar.

Zadnji poljub

Tvoj Feri

V. letnik novomeškega učiteljskega ob desetletnici obstoja nastave. V sredi razrednik profesor Tone Trdan

Če bi ujeli planetoid ...

Na lanskem posvetovanju bodo razmeroma lahko poleteli na Hermes. S pomočjo raznih poljskih strokovnjakov o raketni tehniki in astronomiki (poletih v vesolje) v Varšavi, je zbudil splošno pozornost referat inž. Heislerja o zgraditvi zemeljskih umetnih satelitov.

Medtem ko večina drugih narčtov predvideva izstrelitev umetnih satelitov z Zemlje s pomočjo raket, predlaga inž. Heisler, da bi izkoristili majhna nebesna telesa — planetoid — ki krožijo razmeroma blizu Zemlje, kot zemeljske satelite.

V ta namen bi bil zelo primeren planetoid (majhen planet) Hermes, ki so ga odkrili leta 1937. Ta pritiklavček, ki ima premer komaj en kilometer, se včasih približa Zemlji na oddaljenost 500 tisoč kilometrov. Ta »majhna« oddaljenost bo omogočila ljudem, da

let, so nekateri sodili, da so svetovna morja pravzaprav neizčrpni rudniki zlata, in da bi to zlato iz morske vode lahko izločili. Nedavno pa so poskusili v angleškem atomskem inštitutu domnevno povsem ovrgli. Strokovnjaki so namreč ugotovili, da zlato, ki ga vsebuje morska voda, naglo »kopni«, kolikor bolj se oddaljujemo od obale na odprto morje. Tako so ugotovili 1 km in pol od obale pri Portland Billu, da vsebuje kubični meter vode 400 mikrogramov zlata (mikrogram je milijonina grama), 6 in pol kilometra od obale 185 mikrogramov, 40 km daleč od odprtem morju 25 mikrogramov, povsem na odprtem morju pa ga je bilo v kubičnem metru morske vode le 15 mikrogramov. S tem je konec želja, da bi lahko iz morja pridobivali zlato.

Zlato iz morja

Reke nosijo v morje raztopljene ali v pesku zdrobljene vse mogoče rudnine, ki jih v gorovjih izpirajo in odplavljajo vode. Med njimi tudi zlato, in celo v precejšnjih količinah. Ker to traža že milijone in milijone

eksplozij na njem in primerno razpostavljenih raketnih motorjev je Hermes lahko iztiral iz njegove krožne poti, ga približal Zemlji in prisilil, da bi se gibal okoli nje. Tako bi dobili precej velik umeten satelit in na njem bi brez posebnega truda lahko zgradili kabino za posadko, ki bi delj časa ostala na njem.

Otok z dvema glavama

V porodnišnici bolnišnice na Reki je prejšnjo soboto bil rojen otrok z dvema glavama. Porod je trajal uro in pol in otrok je med porodom umrl. Zdravniki pravijo, da je to edinstven primer v medicini, kajti otrok je imel eno telo in dve popolnoma normalno razviti glavi. Otrok je tehtal 3 kg in 30 dkg.

Dopisujte v Dolenjski list; to je boljše kot jeza, češ »o nas na nič ne pišejo...«

Milanka Udovičič in Rade Markovič igraata glavni vlogi v filmu »To noč«, prvem kratkem igranem filmu, ki ga je izdelalo podjetje SLAVIJA

PISMO IZ I. NOVOMEŠKE MLADINSKE DELOVNE BRIGADE »MAJDE SILC«

IZTRGANI LISTI iz brigadirjevega dnevnika

Se ni minilo mesec dni, kar smo v Mokricah, toda če bi nas obiskal kdo, ki je bil ob našem porodu tu, bi bil prijetno presenečen; tako zelo se je spremenilo naše naselje od tedaj.

Poglejmo dnevnik enega izmed brigadirjev in videli bomo, kako zelo se je življaj v razmeru in življenje v brigadi od prihoda dalje.

9. marca: Odhod v Mokrice. Šlo je brez tistih udomačenih in preživljenih formalnosti. Trije avtobusi so nas potegnili po »beli cesti« Mokrice — taborišča v hosti in bližnji Mokrice, res ste mokre: čudno nas gledajo vaše oči.

Prišla je tudi IX. ljubljanska brigada in specialna brigada ELES iz Maribora. Mraz je naš stalni pajdaj. Brigadirji so precej zlopačci. Upam, da se bo uredilo. 12. marca: Življenje v brigadi se izboljšuje — dobili smo dovolj obiske, odšel je peč. Mnogo je obiskov, mnogo posejavanja in tudi precej uspehov.

Delamo vodovod v Prilipih in Mokricah! Domotožje!

Morda se oglašja kumu, meni ne. Zabava je dovolj, seveda v nekoliko čudni obliki. Družba je svojevrstno prijetna. Vidrikl bom.

20. marca: Navsezadnje mi bo še zelo težko, ko se bomo razšli. Ze zlepa se nisem tako dobro počutil; dobri so ti fantje in dekleta, in prijatelji. Našel sem si prijatelje, tudi z brigadirji iz ljubljanske in mariborske so tovariško razumeno.

So še vsakodnevna godrnjanja glede vseh raznih nezpolnjenih obljub. Nekateri bi pač že najrajši prve dni imeli televizijo, a včasih na nas razume, da stvar ne gre tako hitro. Delamo prido, vsaj komandant tako pravi. Vprašanje je disciplina. Zdi se mi, da se v brigadirjih že močnejše oglašuje zavest, da so člani neke večje družbe in da morajo podrediti osebne interese družbenim nalogam.

26. marca: Taborni ogenj. Šale, skeči, pesmi... »Tamo na rivi kačkatu te maša...«, pomladno razpo-

ložena srca brigadirjev izliva svojo radost v narocno priobskajočo noč in radovednih zvezd, ki najvno pomejšujejo izmed kapovnih oblakov. Noč pa se nenadoma zdrzne iz sanjarenja: aje to samo pomlad?

Povabili smo ljubljansko in mariborsko brigado, prišli so pa tudi mladinci iz sosednje hrvaške vasi Brežice, s katerimi je navezati stike kulturni referent. Po programu ples. Vse je veselo. Mladi smo. Veže nas skupni jezik mladosti in tovarštva.

1. aprila: Danes je bil velik dan za vse. Odpeljali smo se v Novo mesto na mladinski zbor. Navdušili nas je pogled na reko mladih ljudi, ki so se odzvali ključu mladosti in odšli gradit čisto bratstva in enotnosti. Gani nas je praznični sprejem Novomeščanov, ponosni smo bili na besede tovaršev Tempa.

Udarca brigada! Trikrat hura za to priznanje! Presto smo ga zastužili. Juntri začnemo delati na cesti. Seva so napolnjena s ti-

him radostnim pričakovanjem. Čakamo še dve brigadi — iz Dalmacije in Sremske Mitrovice. Pripravili smo jim vse, da bi se dobro počutili.

5. aprila: Delamo, delamo, delamo, kolikor nam puščajo mlade moči. Duh tekmovanja je razjel naša srca, duh tovariškega medsebojnega tekmovanja. Šale, smeh, samokritične, žulji... Dobra volja in uspeh pri delu ter ponos nad neprickokovano visoko preseženo normo.

Ko se vračamo v taborišče, poskušata dve tisto znano: »Lepo je v naši domovini biti mladi... Res je, a nekateri to dejstvo spoznavamo šele tukaj.

To je nekaj drobnih vsakdanjih vtisov. Iztrganih iz dnevnika nekega brigadirja iz novomeške mladinske delovne brigade »Majde Silc«, posamezni nepovezani listi, ki jim je mlad človek zaupal delček svoje-ga dojemanja in čustvovanja.

69. Ne morem povedati, koliko ur je to trajalo. Mislim, da sem zaspal, ali pa sem morda vse to doživljal beše. Karju se je obraz nenadoma spremenil, privzdignil je oči, me pogledal in dejal: »Brat, to je noč džungle, in prosil bi te, da poslušaj zgozdbo, ki mi jo je pripovedovala moja mati, ko mi je bilo štiri mesce in sem se klatil še po džungli. To je bilo malo prej, preden so nje in mene ujeli ljudje. Na svet sem moral priti nekje v bližnji himalajskega obrobnege pogorja, zakaj v daljavi sem videl snežnike.«

70. Nekoč sem vprašal mater: »Zakaj izločajo tigri tak strašen smrad?« Na to mi je mati odgovorila: »Vsaka žival v džungli žre meso ali pa se hrani z zelišči in sadži. Živali, ki žro zelišča, ne poznajo niti sovraštva niti strahu, tiste pa, ki žro druge živali, so zastrupljene z obema. Stoni se ne bo jimo nikogar in nikogar ne sovražimo, zato tudi ne izločamo nobenega vonja. Tiger pa se mora preživljati tako, da mori. A da moreš moriti, moraš sovražiti, in da moreš sovražiti, se moraš bati.«

71. »Skrivnost džungle je tale: žival, ki se hrani tako, da mori, je bolna. V svoji notranjosti ima poseben gnojni tvor, ki zastruplja vso njeno kri. Povsod se širi od nje duh po tem strupu in prodira do drugih živali. In mati nas vseh je v svoji modrosti tako uredila, da morajo biti živali, ki morijo, zaznamovane, da se njihove žrtve lahko varujejo pred njimi. Zato spremlja tigra na vseh poth smrad, in lisica, ki ta smrad pozna, prilize iz svoje brloga in kliče skozi džunglo, da se bliža tiger.«

72. »Če boš zjutraj prišel na kraj,« je nadaljevala mati, »skjer sta bila zdajže tiger in lisica, ne boš opazil nobenega znamenja. Zakon džungle je tak, da ne sme nobena žival zapustiti za seboj sramotnega znamenja svoje navzočnosti na listju ali travi. Živali, ki jih napada tiger, ne smejo zapuščati sledov zato, ker bi s tem izdajale svoja bivališča. Citah, tiger in divje mačke, ki se preživljajo tako, da morijo, tudi ne zapuščajo nobenih sledov. In to je tisto, zaradi česar so nam človeška bivališča tako zoprna.«